

Алла СОКОЛОВСЬКА

доктор економічних наук, професор, НДФІ ДННУ “Академія фінансового управління”,
Київ, Україна, sokolovska_alla@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-1022-8215

ПОДАТКИ НА ДОХОДИ В ПОДАТКОВІЙ ПОЛІТИЦІ ІНКЛЮЗИВНОГО ЗРОСТАННЯ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Вступ. У Програмі дій уряду інклюзивне економічне зростання проголошується стратегічним пріоритетом розвитку української економіки, що зумовлює актуальність дослідження шляхів його досягнення. Важливу роль у забезпеченні інклюзивного зростання відіграє податкова політика держави, зокрема податки на доходи, завдяки їх здатності впливати як на розподіл доходів і багатства у суспільстві, так і на стимули до продуктивної праці, підвищення кваліфікації, здобуття освіти.

Мета – визначити шляхи реформування податків на доходи у процесі формування й реалізації податкової політики інклюзивного зростання.

Результати. Дослідження показало, що під час розробки дизайну податків на доходи, які відповідають вимогам інклюзивного зростання, необхідно враховувати те, що найменш економічно ефективна модель податку (прогресивний податок на доходи) є найбільш справедливою, тоді як найменш справедлива модель (пропорційний податок) є найбільш економічно ефективною. Відтак процес наближення різних моделей податку на доходи до потреб забезпечення інклюзивного зростання передбачає вирішення різних завдань: для прогресивного податку – пошук шляхів підвищення ефективності (передусім, інструментів стимулювання зайнятості), для пропорційного – інструментів підвищення справедливості, для особистих і корпоративних податків на доходи від капіталу – поєднання заходів, спрямованих на підвищення як справедливості, так і ефективності. Проаналізовано інструменти, запропоновані фінансовою наукою для виконання зазначених завдань, та досвід їх практичного застосування у країнах ЄС.

Висновки. Попри те, що фінансова наука пропонує широкий спектр інструментів, які можуть сприяти формуванню податків на доходи, котрі відповідають інтересам інклюзивного зростання, кожна країна має вибирати ті з них, які можуть бути результативними за її умов. У процесі такого вибору мають враховуватися чисельні фактори, що впливають на результативність податкових заходів у конкретній країні.

Ключові слова: податкова політика інклюзивного зростання, економічна ефективність податків на доходи, справедливість податків на доходи, інструменти підвищення ефективності і справедливості.

Табл.: 1, бібл.: 17.

Алла СОКОЛОВСКАЯ

доктор экономических наук, профессор, НИФИ ГУНУ “Академия финансового управления”,
Киев, Украина

НАЛОГИ НА ДОХОДЫ В НАЛОГОВОЙ ПОЛИТИКЕ ИНКЛЮЗИВНОГО РОСТА: ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Введение. В Программе действий правительства инклюзивный экономический рост провозглашается стратегическим приоритетом развития украинской экономики, что обуславливает актуальность исследования путей его достижения. Важную роль в обеспечении инклюзивного роста играет налоговая политика государства, в т.ч. налоги на доходы, благодаря их способности влиять как на распределение доходов и богатства в обществе, так и на стимулы к производительному труду, повышению квалификации, получению образования.

Цель – определить пути реформирования налогов на доходы в процессе формирования и реализации налоговой политики инклюзивного роста.

Результаты. Исследование показало, что при разработке дизайна налогов на доходы, которые соответствуют требованиям инклюзивного роста, необходимо учитывать то, что наименее экономически эффективная модель налога (прогрессивный налог на доходы) является наиболее справедливой, тогда как наименее справедливая модель (пропорциональный налог) – наиболее экономически эффективной. Поэтому процесс приближения различных моделей налога на доходы физических лиц к потребностям обеспечения инклюзивного роста предполагает решение разного рода задач: для прогрессивного налога – поиск путей повышения эффективности (прежде всего инструментов стимулирования занятости), для пропорционального – инструментов повышения справедливости, для личных и корпоративных налогов на доходы от капитала – сочетания мер, направленных на повышение как справедливости, так и эффективности. Проанализированы инструменты, предложенные финансовой наукой для выполнения указанных задач, и опыт их практического применения в странах ЕС.

Выводы. Несмотря на то, что финансовая наука предлагает широкий спектр инструментов, которые могут способствовать формированию налогов на доходы, отвечающих интересам инклюзивного роста, каждая страна может выбирать те из них, которые могут быть результативными в ее условиях. В процессе такого выбора должны учитываться многочисленные факторы, влияющие на результативность налоговых мер в конкретной стране.

Ключевые слова: налоговая политика инклюзивного роста, экономическая эффективность налогов на доходы, справедливость налогов на доходы, инструменты повышения эффективности и справедливости.

Alla SOKOLOVSKA

Dr. Sc. (Economics), Prof., SESI “Academy of Financial Management”, Kyiv, Ukraine,
sokolovska_alla@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-1022-8215

INCOME TAXES IN TAX POLICY FOR INCLUSIVE GROWTH: A THEORETICAL DIMENSION

Introduction. *Inclusive economic growth in Government’s Action Program is proclaimed as a strategic priority for the development of the Ukrainian economy, which makes it urgent to study the ways to secure it. An important role in ensuring inclusive growth is played by the state tax policy including income taxes due to both the ability of taxes to influence on the distribution of income and wealth in society, and the possibility of using them to stimulate more productive labor, improve skills, and obtain education.*

Purpose of the article is to identify the ways to reform income taxes in the process of forming and implementing tax policies for inclusive growth.

Results. *The study showed that developing income tax design that meets the requirements of inclusive growth seems to be quite difficult, since its model, which is considered the least economic efficiency (progressive income tax), is the most fair, while the least fair model (proportional tax) is the most economic efficiency. Therefore, the process of approximating various models of personal income tax to the needs of ensuring inclusive growth involves solving various problems: for a progressive tax – finding ways to increase efficiency (primarily employment incentive tools, which is a key factor for building an inclusive economy), for proportional tax – the tools of increasing equity, for personal and corporate taxes on capital income – a combination of the measures directed to increase both equity and efficiency. The tools proposed by financial science for the fulfillment of these tasks and approaches to their practical application in the EU countries are identified.*

Conclusions. *While financial science offers a wide range of tools that can help create income taxes that meet the goals of inclusive growth, each country should choose those tools that can be effective under its conditions. In the course of such choice the numerous factors influencing effectiveness of tax measures in a particular country should be taken into account.*

Keywords: *tax policy for inclusive growth, economic efficiency of income taxes, equity of income taxes, tools for improving efficiency and equity.*

JEL Classification: F65, H21, H24, H30, O40.

Постановка проблеми. Світова фінансово-економічна криза 2008–2009 рр. та необхідність подолання її наслідків актуалізували питання проведення податкових реформ, орієнтованих на економічне зростання. Підходи до їх дизайну, розроблені на основі визначення рейтингу різних податків у контексті впливу на економічне зростання, знайшли відображення в Рекомендаціях ОЕСР, оприлюднених у 2008 р. в робочо-

му документі економічного департаменту № 620 “Податки та економічне зростання”, а в 2010 р. – в робочому документі цієї організації “Реформи в проведенні податкової політики та економічне зростання” [1].

Проте вже в 2010 р. Європейська комісія розробляє Стратегію “Європа-2020”, в якій відновлення економічного зростання проголошується короткостроковим пріоритетом, тоді як для забезпечення сталого

майбутнього об'єднана Європа має реалізувати “три взаємопосилючі пріоритети: розумне зростання – розвиток економіки на основі знань та інновацій; стале зростання – сприяння більш ефективному використанню ресурсів, більш екологічній та конкурентоспроможній економіці; інклюзивне зростання – стимулювання економіки з високим рівнем зайнятості, яка забезпечує соціальну та територіальну згуртованість” [2]. Зважаючи на те, що інклюзивне економічне зростання у Програмі дій уряду проголошується також стратегічним пріоритетом розвитку української економіки [3], дослідження шляхів його забезпечення набуває особливої актуальності.

Сутність інклюзивного зростання характеризує перелік заходів, які, згідно зі Стратегією “Європа-2020”, необхідно вжити для його забезпечення: розширення можливостей для розвитку людського потенціалу завдяки високому рівню зайнятості, створенню умов для набуття й розвитку компетенцій упродовж усього життя, боротьбі з бідністю, модернізації ринків праці та систем соціального захисту; розробка та реалізація програм, спрямованих на сприяння соціальним інноваціям для найбільш уразливих прошарків населення; розробка комплексної й далекоглядної політики щодо трудової міграції, яка була б достатньо гнучкою для того, щоб відповідати пріоритетам і потребам ринку праці; розробка нової програми для інтеграції мігрантів; поширення вигод від економічного зростання на всі частини ЄС, включаючи його найбільш віддалені регіони [2].

Подальший розвиток концепція інклюзивного зростання знайшла у працях зарубіжних вчених, які, розкриваючи її зміст, наголошують на таких його основних ознаках, як, з одного боку, створення можливостей для всіх верств населення працювати, розвиватися, підвищувати свою кваліфіка-

цію і тим самим робити внесок у розвиток суспільства, а з другого боку, більш рівномірному розподілі плодів економічного зростання між людьми, результатом якого є підвищення добробуту в усьому суспільстві, а не для окремих його членів [4]. Це означає, що інклюзивне економічне зростання передбачає підвищення добробуту для всіх не лише шляхом удосконалення процесу перерозподілу суспільного продукту у напрямку підвищення його справедливості, а й шляхом максимального використання та розвитку продуктивного потенціалу суспільства і кожного його члена.

Важливу роль у забезпеченні інклюзивного зростання відіграє податкова політика держави завдяки як здатності податків впливати на розподіл доходів і багатства у суспільстві, так і можливості їх використання для стимулювання продуктивної праці, підвищення кваліфікації, здобуття освіти. Використовуючи обидві властивості податків, можна сформувати таку податкову систему, яка сприятиме досягненню цілей соціальної справедливості, не чинячи негативного впливу на економічне зростання, або сприятиме прискоренню економічного зростання, не збільшуючи несправедливість у розподілі доходів і багатства. Саме у мистецтві поєднання цілей економічної ефективності і соціальної справедливості, які завжди вважалися суперечливими, сучасна наука вбачає сенс і основне завдання податкової політики інклюзивного економічного зростання [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання дизайну податкової політики інклюзивного економічного зростання, а також окремих податків, зокрема податків на доходи, знайшли висвітлення у працях таких західних вчених, як: Б. Бріс [B. Brys], С. Перрет [S. Perret], А. Томас [A. Thomas] [4], О. Акгун [O. Akgun], Б. Курнеде [B. Cournède], Ж. Фурньє [J. Fournier] [5],

експертів ОЕСР [6,7]. Українські вчені зазначену проблему в широкому контексті не досліджували, проте проблемі справедливості податку на доходи фізичних осіб свої публікації присвятили І. Луніна та К. Швабій [8–11].

Мета. Особливе місце в податковій політиці інклюзивного зростання належить податкам на доходи, які найкраще пристосовані до виконання функції їх перерозподілу. Проте проблема полягає в тому, що ці податки вважаються найменш економічно ефективними, посідаючи останнє місце в рейтингу податків за ступенем їх впливу на темпи економічного зростання. Зазначене визначило об'єкт дослідження – податки на доходи і мету цієї статті – обґрунтування шляхів реформування зазначених податків у процесі формування й реалізації податкової політики інклюзивного зростання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розробка дизайну податку на доходи, який відповідає вимогам інклюзивного економічного зростання, вбачається доволі складною справою, оскільки та його модель, котра вважається найменш економічно ефективною (прогресивний податок на доходи), є найбільш справедливою, тоді як найменш справедлива модель (пропорційний податок) є найбільш економічно ефективною. Відтак процес наближення різних моделей податку до потреб забезпечення інклюзивного зростання передбачає вирішення різних завдань: для прогресивного податку – пошук шляхів підвищення ефективності (передусім інструментів стимулювання зайнятості, яка є ключовим фактором для побудови інклюзивної економіки), для пропорційного – інструментів підвищення справедливості.

Розглянемо можливості наближення до вимог інклюзивного зростання прогресивного податку на доходи.

Проблема пошуку такого дизайну зазначеного податку, який мінімізував би по-

роджені ним деформації, зокрема його негативний вплив на ринок праці, вимагає врахування не лише величини ставок податку на доходи фізичних осіб від праці, а й ставок внесків на соціальне страхування (надалі – ВСС), оскільки стимули до праці визначаються загальним податковим навантаженням на цей фактор виробництва.

Досліджуючи стимули до праці одержувачів різних за величиною доходів, Б. Бріс [B. Brys] та ін. констатують, що найбільшого впливу ПДФО та ВСС зазначені стимули зазнають при низьких рівнях доходів. Відтак високе податкове навантаження на працівників, що їх одержують, може мати негативні наслідки для їх зайнятості (як з боку попиту, так і з боку пропозиції), заробітної плати, а також інших аспектів добробуту. Оскільки у структурі податкового навантаження на невеликі доходи соціальні внески переважають, автори акцентують увагу саме на шляхах їх зменшення. Серед них – запровадження прогресивної системи ВСС, а також фінансування систем соціального забезпечення не лише за рахунок таких внесків, а й інших податків. Це може сприяти зменшенню витрат на оплату праці робітників із низьким рівнем доходів та збільшенню зайнятості, одночасно покращуючи фінансування систем соціального забезпечення [4]. Пропозиція щодо реструктуризації джерел фінансування систем соціального страхування обґрунтовується і в дослідженні ОЕСР [6].

Іншим податковим інструментом стимулювання зайнятості та досягнення цілей соціальної справедливості (передусім, зменшення бідності серед працюючих) є податковий кредит на зароблений дохід (The Earned Income Tax Credit, або EITC), який зменшує податкові зобов'язання для працюючих осіб із низьким та середнім рівнем доходу. Щоб його отримати, фізична особа повинна мати зароблений дохід, пра-

цюючи за наймом, або володіючи бізнесом чи фермою, або керуючи їх роботою. При цьому, наприклад, проценти, дивіденди, допомога з безробіття і пенсійний дохід не належать до заробленого доходу. Другою вимогою для одержання кредиту є величина заробленого доходу, яка має бути нижчою за встановлений поріг, що залежить від розміру сім'ї. Наприклад, у 2014 р. у США цей поріг становив 48 378 доларів на рік для сім'ї з двома дітьми та двома батьками, які подавали декларацію спільно [10]. Максимальна сума кредиту є різною для сімей із дітьми і сімей без дітей, а також для подружніх пар і одиноких батьків. Податкові кредити, зазвичай, підлягають поверненню (як переплачений податок), якщо встановлена максимальна сума кредиту перевищує суму податкових зобов'язань платника з ПДФО. Наукова література в цілому свідчить про те, що податковий кредит на зароблений дохід має позитивний вплив на участь у ринку праці та бідність серед працівників. Зокрема, за даними К. Шорт [K. Short], податкові кредити, що підлягають відшкодуванню (податковий кредит на зароблений дохід та частина податкового кредиту на дітей), сприяли зменшенню бідності у 2014 р. з 18,4 до 15,3%, а серед дітей – з 23,8 до 16,7% [11].

Забезпечення компромісу ефективності і справедливості є важливим в оподаткуванні не лише низьких, а й високих доходів фізичних осіб. Їх оподаткування (в умовах прогресивного податку на доходи) за високими ставками відповідає вимогам справедливості, проте суперечить потребам ефективності (і економічного зростання). Щодо рівня оптимальних найвищих граничних ставок податку, останні дослідження показують, що втрати ефективності внаслідок застосування високих граничних ставок можуть бути меншими, ніж вважалося раніше. Зокрема, Т. Пікетті та ін. не знайшли

жодних доказів кореляції між зростанням реального ВВП на душу населення та падінням найвищої граничної ставки податку за період із 1975 р. (це означає, що зниження таких ставок не стимулює зростання ВВП на душу населення). На їх думку, зазначене вказує на те, що зростання найвищих доходів є не наслідком підвищення продуктивності праці, а відображає поведінку, пов'язану з пошуком ренти (тобто зростання найвищих доходів досягається за рахунок інших груп доходів) [12].

Розглянувши три канали поведінкових реакцій на оподаткування: (1) стандартний канал пропозиції праці (зменшення трудових зусиль у відповідь на підвищення ставки податку), (2) канал ухилення від сплати податку, (3) компенсаційний переговорний канал (переговори між роботодавцями і працівниками про умови оплати праці), вчені розробили просту модель оптимального оподаткування найвищого трудового доходу як функцію трьох видів еластичності, що відповідають цим трьома каналам поведінкових реакцій. Перший вид еластичності (еластичність пропозиції праці) – єдиний реальний фактор, що обмежує оптимальну ставку податку. Проте, посилаючись на Слемрод, Т. Пікетті та ін. зазначають, що стандартна реакція пропозиції праці на зміну ставки податку на доходи, згідно з якою вищі ставки податку сприяють зниженню економічної активності осіб, котрі отримують найвищі доходи (робота, підприємництво, заощадження тощо), насправді є низькою й пов'язана з ухиленням від сплати податків, а не з реальною економічною поведінкою. У свою чергу, велика еластичність ухилення від сплати податків є симптомом погано розробленої податкової системи. Висока максимальна ставка податку в такій системі, яка пропонує багато можливостей ухилення від сплати податків, є контрпродуктивною.

Отже, оптимальна система оподаткування доходів має бути розроблена так, щоб мінімізувати можливості ухилення від сплати податків за рахунок поєднання ефективного податкового адміністрування, широкої бази та оподаткування різних форм доходу на однакових засадах (нейтральність оподаткування). У цьому випадку уникнення оподаткування стає неактуальним. Відтак, оптимальна максимальна податкова ставка формується, передусім, під впливом третього виду еластичності (еластичності переговорів¹). На основі зазначеного Пікетті та ін. роблять висновок, що якщо значна частина поведінкових реакцій отримувачів високих доходів у вигляді заробітної плати обумовлена переговорними ефектами, за результатами яких зазначеним особам платять не менше, ніж створений ними економічний продукт, то оподаткування таких доходів високими граничними ставками може не призвести до значних втрат ефективності. Відтак, оптимальна максимальна ставка оподаткування великих доходів від праці є значно вищою, ніж та, що фіксується звичайною формулою, і фактично доходить до 100%, якщо реальна еластичність з боку пропозиції є низькою [12].

Крім економічної ефективності, на величину оптимальної максимальної ставки оподаткування великих доходів від праці також впливає їх суспільне сприйняття як справедливих чи несправедливих. Як зазначають Пікетті та ін., історично оцінки великих доходів як несправедливих (оскільки їх зростання є наслідком поведінки, пов'язаної або з ухиленням від податків, або з пошуком ренти), відіграли ключову

¹ Під еластичністю переговорів мається на увазі залежність зусиль, яких докладають сторони переговорного процесу для досягнення домовленостей про підвищення заробітної плати від граничної ставки податку. Останні, за твердженням Т. Пікетті та ін., впливають на винагороду за переговори, а отже, можуть вплинути на рівень таких зусиль. Це означає, що нижчі ставки податку роблять підвищення заробітної плати за результатами переговорів більш цінним і навпаки.

роль у розвитку прогресивного оподаткування в першій половині 20 століття в більшості розвинутих країн [12].

На думку Б. Бріс та ін., розробка дивіденду податків на доходи від праці, що відповідає вимогам інклюзивного зростання, вимагає зміщення акцентів на підвищення середніх податкових ставок, особливо для високооплачуваних працівників, без підвищення граничних ставок, оскільки зростання останніх, особливо в поєднанні зі зниженням ставок ВСС, може стимулювати підприємницької структури переводити трудові доходи, що оподатковуються за високими ставками, в капітальні, котрі характеризуються низьким рівнем оподаткування. Підвищити ж середні ставки ПДФО можна шляхом скасування податкових пільг, які приносять користь переважно високооплачуваним працівникам (пільги для процентів за іпотечним кредитом, для приватних пенсійних заощаджень тощо) [4].

Важливим аспектом проектування податку на доходи від праці, який відповідає би вимогам інклюзивного зростання, є врахування його впливу на інвестиції в людський капітал, який полягає в тому, що високі ставки податку зменшують дохід після оподаткування як потенційне джерело інвестицій, а також стимули до інвестицій в освіту, які в майбутньому принесуть більш високі доходи, оскільки такі доходи оподатковуватимуться за вищими ставками. Ці негативні ефекти можуть бути компенсовані освітніми субсидіями з державного бюджету. Іншим джерелом їх компенсації, що широко використовується в різних країнах, є освітні податкові пільги.

Аналіз впливу податку на доходи фізичних осіб від капіталу на економічне зростання можна здійснити, виокремивши три його основні складові – податок на проценти, дивіденди і приріст капіталу.

Аналіз ефектів податків на доходи від заощаджень (проценти або дивіденди) свідчить, що їх оподаткування на додаток до оподаткування доходів, з яких робилися заощадження, зменшує стимули до здійснення заощаджень у майбутньому. Цей вплив є наслідком ефекту заміщення заощаджень (майбутнього споживання) поточним споживанням, обумовленим диспропорцією відносних цін. Ця диспропорція, у свою чергу, породжена тим, що після оподаткування доходу від капіталу відмова від однієї одиниці поточного споживання дає змогу здійснити майбутнє споживання в меншому обсязі, отже, майбутнє споживання стає дорожчим відносно поточного.

Диспропорція відносних цін, спричинена оподаткуванням, стає тим суттєвішою, чим віддаленішим є момент майбутнього споживання, що створює мотивацію для заощаджень. На думку Х. Есколано, це відбувається внаслідок нагромадження ефекту знижених процентних ставок згідно з формулою складних процентів протягом багатьох періодів існування таких ставок. Таким чином, податок на дохід від капіталу зменшує зацікавленість у довгострокових заощадженнях більшою мірою, ніж у короткострокових. Це дає змогу стверджувати про зростання еластичності пропозиції капіталу в довгостроковому періоді відносно змін дохідності капіталу після сплати податків. Така еластичність є наслідком кумулятивного впливу рівня заощаджень, що зменшуються, на запаси капіталу, а отже, внутрішні інвестиції в країні [15]. Їх зменшення, у свою чергу, може впливати на економічне зростання.

У фінансовій літературі відсутня єдина думка щодо впливу оподаткування дивідендів на інвестиційні рішення платників. Погляди різняться залежно від відповіді на питання, що є джерелом фінан-

сування фірм. Одні вчені ("старий погляд", представниками якого є А. К. Харбергер, М. С. Фельдштейн, Дж. М. Потерба і Л. Г. Саммерс) вважають, що таким джерелом є нова емісія акцій (зовнішній капітал), стимулом до придбання яких є практика розподілу дивідендів, яка є "якісним сигналом для акціонерів". На думку інших ("новий погляд", який представляють М. А. Кінг, А. Ауербах, Д. Ф. Бредфорд, Дж. Зодроу), джерелом фінансування фірм є нерозподілений прибуток, і лише в тому випадку, коли не залишиться прибуткових можливостей інвестування, проводитиметься політика розподілу прибутку серед акціонерів у вигляді дивідендів.

Представники першого напрямку вважають, що оподаткування дивідендів впливає на вартість власного капіталу, а відтак, і на корпоративні інвестиції [14]. На думку представників другого напрямку, податки на дивіденди не впливають на інвестиційні рішення. Це пояснюється тим, що ефективна ставка оподаткування інвестицій, котрі фінансуються із нерозподіленого прибутку, не залежить від ставки податку на дивіденди, який сплачується на рівні акціонерів. Якщо приріст капіталу не оподатковується, то інвестиції, котрі фінансуються із нерозподіленого прибутку, підлягають оподаткуванню лише податком на прибуток. Якщо приріст капіталу оподатковується за нижчою ефективною річною ставкою, ніж дивіденди, інвестиції, що фінансуються із нерозподіленого прибутку, підлягають меншому податковому навантаженню, ніж інвестиції, котрі фінансуються за допомогою нових випусків акцій [15].

Фінансування інвестицій за рахунок нерозподіленого прибутку означає, що сплата податку на дивіденди відтермінується. Коли ж початкова сума інвестицій (нерозподілений прибуток), а також прибуток, одержаний на інвестиції, в кінцевому

підсумку розподіляються як дивіденди, з них сплачується повна сума податків. При цьому поточна вартість відтермінування податку, який був би сплачений, якби дивіденди були розподілені, дорівнює поточній вартості податку, який у кінцевому підсумку сплачується при розподілі прибутку (еквівалентного його початкової нерозподіленої сумі, а також прибутку, одержаному внаслідок її інвестування) у вигляді дивідендів. Іншими словами, відтермінування податку на дивіденди на рівні акціонерів фактично компенсує майбутнє податкове зобов'язання з податку на дивіденди, що належать до інвестицій, профінансованих за рахунок прибутку [14].

Неминучість сплати податків на дивіденди при їх розподілі свідчить, що вони мають враховуватися (капіталізуватися) в ринковій вартості акцій компанії, яка, внаслідок цього, може змінюватися зі зміною ставки податку.

Існують альтернативні теорії, такі як агентська теорія оподаткування дивідендів (Р. Четті та Е. Саез), автори якої проаналізували ефекти їх оподаткування й дійшли таких висновків. По-перше, податки на дивіденди створюють надлишковий тягар, навіть якщо основним джерелом інвестицій є нерозподілений прибуток, спотворюючи компроміс між інвестиціями та виплатами дивідендів. По-друге, якщо договір між акціонерами та менеджером є "другим за оптимальністю" (другим кращим неефективним), як це відбувається у моделі з розпорошеною акціонерною власністю, оподаткування дивідендів створює втрати ефективності першого порядку (найбільші втрати ефективності), при цьому джерелом неефективності від підвищення ставки податку на дивіденди є нераціональне використання капіталу керівниками. Навпаки, корпоративний податок може генерувати лише стандартні втрати ефективності

другого порядку, оскільки він не посилює зацікавленість керівництва компанії в накопиченні грошових коштів для реалізації найбільш бажаних (з точки зору менеджерів) проектів. Це дало змогу зробити висновок, що корпоративний податок може бути більш ефективним способом отримання надходжень, ніж податки на дивіденди. З точки зору політики, в умовах можливого конфлікту інтересів акціонерів і менеджерів, більш бажаним є застосування не податку на дивіденди, а інших податків (наприклад, прогресивного податку на доходи, інтегрованого з корпоративним податком), які мають однозначний ефект розподілу, але не створюють спотворень першого порядку.

Іншим висновком агентської теорії оподаткування дивідендів є те, що зниження податку на дивіденди підвищує ефективність, покращуючи розподіл капіталу, проте має неоднорідний вплив на розподіл інвестицій: фірми з надлишковими грошовими коштами інвестують менше, тоді як фірми з обмеженою готівкою інвестують більше [16]. Зазначений висновок знайшов підтвердження у процесі емпіричного дослідження, проведеного А. Альштадсетер та ін. [14].

Найшкідливішими для зростання вважаються податки на прибуток корпорацій (підприємств). Щодо породжених ними деформацій, то в економічній літературі вони оцінюються по-різному. Передусім, розрізняють ефекти цього податку в короткостроковому і довгостроковому періодах. У короткостроковому періоді, підвищуючи вартість капіталу, податок на прибуток корпорацій дестимулює використання капіталу, а отже, й виробництво в корпоративному секторі, порівняно з некорпоративним. У довгостроковому періоді внаслідок оподаткування віддачі від капіталу в корпоративному секторі інвестори вкладатимуть в

нього менше, ніж в некорпоративний сектор, аж доки віддача після оподаткування в обох секторах не вирівнюється.

Важливим ефектом податку на прибуток корпорацій є його вплив на інвестиційні рішення. Підвищуючи вартість капіталу, податок на прибуток збільшує вимоги до дохідності інвестицій, яка має бути достатньою для відшкодування вартості капіталу (витрат на фінансування інвестицій за рахунок власних або позикових коштів і витрат, пов'язаних зі споживанням капіталу, які відображають економічну амортизацію), у тому числі податків, пов'язаних із цією інвестицією.

Оскільки податок на прибуток корпорацій вносить викривлення в інвестиційні рішення платників, виникає необхідність нейтралізації його негативного впливу. Це можливо або шляхом надання інвестиційних податкових пільг (інвестиційної податкової знижки чи інвестиційного податкового кредиту), або за допомогою прискореної амортизації, що впливає на податкові зобов'язання. Такі пільги широко застосовуються в різних країнах світу, хоча, з точки зору теорії, вони не належать до оптимальних рішень, оскільки вносять викривлення в розподіл ресурсів, отже, спричиняють втрати ефективності. Зважаючи на зазначене, застосування інвестиційних податкових пільг може бути доцільним, якщо породжені ними деформації будуть меншими, ніж деформації, спричинені податком.

Розподільні ефекти і податків на капітальні доходи фізичних осіб, і податків на прибуток корпорацій залежать від їх дизайну, а в підсумку – від того, хто є кінцевими носіями податку – власники капіталу, працівники чи споживачі, отже, від можливостей та напрямів їх перекладання. Щодо дизайну, то перехід від комплексної до дуалістичної моделі податку на доходи, на-

слідком якого стало оподаткування доходів від праці за прогресивними, а капітальних доходів фізичних осіб – за пропорційними (і значно нижчими) ставками, поряд із пропорційним податком на прибуток корпорацій, сприяв загальному зниженню прогресивності, а відтак, і перерозподільних властивостей податкових систем більшості країн.

Зниження прогресивності відбулося через низку каналів. У заможніших домогосподарств частка доходів від капіталу в загальній сумі доходів є вищою, ніж у бідніших домогосподарств, в результаті чого вони отримують більше вигод від зменшення оподаткування капіталу. Заможніші домогосподарства також мають більше можливостей брати участь у податковому плануванні шляхом переведення трудових доходів, які оподатковуються за вищими ставками, в доходи від капіталу, податкове навантаження на які є нижчим, або тих чи інших форм капітального доходу в прибутки від капіталу, ставки оподаткування яких є ще нижчими, що сприяло подальшому зниженню ефективного податкового навантаження на такі домогосподарства. Ще більше нерівномірному розподілу податкового навантаження й зростанню нерівності в розподілі доходів сприяє ухилення від сплати податків шляхом приховування доходів (їх недекларування) або їх виведення в офшори.

Щодо напрямів перекладання податку на прибуток, то вони значною мірою залежать від відносної мобільності капіталу та робочої сили в секторах економіки та країнах. Там, де капітал є більш мобільним на міжнародному рівні, тягар корпоративних податків буде падати на працю, оскільки остання є немобільною, при цьому цей вплив зменшиться, якщо країна доволі велика, щоб впливати на міжнародну норму прибутковості капіталу. Однак оподаткування надприбутку може лягати на власників

капіталу. Останні емпіричні дані свідчать про те, що від 45 до 75% корпоративного податкового тягаря перекладається на заробітну плату. Оскільки середні доходи у вигляді заробітної плати зазвичай є нижчими, ніж доходи від капіталу, податки на прибуток підприємств можуть не бути настільки прогресивними в довгостроковій перспективі, як часто вважають [17].

Підпорядкування особистих і корпоративних податків на доходи вимогам інклюзивного економічного зростання потребує пошуку шляхів підвищення як їх справедливості, так і ефективності (зменшення деформацій, які вони породжують).

Серед таких шляхів обговорюються:

1. Перехід від пропорційного до помірно прогресивного податку на доходи.
2. Оподаткування всіх видів доходів від капіталу фізичних осіб, які, як правило, є об'єктом особливої уваги (податок на процентні доходи, дивіденди і приріст капіталу) за єдиною ставкою податку, що сприятиме підвищенню ефективності оподаткування.
3. Повернення до комплексної моделі податку на доходи, що передбачає оподаткування і трудових, і капітальних доходів фізичних осіб за однією ставкою (підвищить ефективність та горизонтальну справедливість, проте не вплине на стан нерівності доходів у суспільстві), або їх оподаткування за прогресивною шкалою (підвищить перерозподільні властивості комплексного податку, проте зменшить його економічну ефективність; при цьому особливо негативним може бути вплив на інвестиційні рішення та рішення щодо переміщення капіталу в країни зі сприятливішим податковим режимом).
4. Розширення бази податку на доходи від капіталу та перехід до їх опо-

даткування за помірно прогресивною шкалою ставок. Такий податок отримав назву "подвійний прогресивний податок на доходи" ("Dual Progressive Income Tax"). При цьому сукупні доходи від капіталу домогосподарств як складова частина зазначеного податку (а саме, сукупний процентний дохід, доходи за акціями, державними облигаціями та непрямі інструменти заощаджень, такі як поліси страхування життя, приватні пенсійні заощадження тощо), нижчі за мінімальний пороговий рівень, можуть бути звільнені від податку (через запровадження базової знижки) або оподатковуватися за низькою ставкою. Така реформа податку на доходи від капіталу може підвищити ефективність, стимулюючи заощадження та зменшуючи спотворення, спричинені оподаткуванням (у разі, якщо їй передувало оподаткування різних видів капітальних доходів за різними ставками або звільнення окремих їх видів від оподаткування), одночасно збільшуючи прогресивність. Крім того, можуть бути узгоджені максимальні ставки податків на трудові і капітальні доходи, щоб запобігти переведенню трудових доходів у доходи від капіталу і навпаки [4].

5. Підвищення ефективності оподаткування доходів від капіталу шляхом зменшення можливостей ухилення від сплати податків та уникнення їх сплати на основі посилення міжнародного співробітництва у сферах запровадження глобального стандарту автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки для цілей оподаткування та укладання мережі угод про обмін інформа-

цією. Зазначене створить передумови для підвищення ефективних ставок податку на доходи від капіталу та прогресивності податків при одночасному зменшенні економічних викривлень [6].

Зазначені підходи вже реалізовані в деяких європейських країнах:

- спочатку Словаччина, а в 2018–2019 рр. Латвія та Литва перейшли від пропорційного до прогресивного податку на доходи фізичних осіб;
- однакові ставки податків для трьох досліджуваних груп капітальних доходів використовують Німеччина, Греція, Італія, Нідерланди, Португалія, Швеція, Іспанія, Чехія та Польща;
- повернення до комплексної моделі податку на доходи, за якої і доходи від капіталу, й доходи від праці оподатковуються за єдиною пропорційною ставкою 15%, відбулося в Чехії;
- у таких країнах, як Данія, Іспанія, Великобританія податок на доходи від капіталу, як і ПДФО, справляється за прогресивною шкалою, при цьому в Іспанії ця шкала є єдиною для дивідендів, процентів і приросту капіталу, у Великобританії – для процентів і доходів фізичних осіб, у Данії – для дивідендів і приросту капіталу, у Словаччині – для приросту капіталу й доходів фізичних осіб;
- у Польщі відбулася уніфікація ставок податків на капітальні доходи фізичних осіб і прибуток підприємств. Усі ці види доходів оподатковуються за пропорційною ставкою 19% (табл. 1).

Висновки. Отже, реформи в оподаткуванні доходів фізичних осіб і корпорацій (підприємств) у країнах ЄС все більше розвиваються в напрямку забезпечення їх відповідності вимогам інклюзивного еконо-

мічного зростання. Сутність цих реформ полягає в необхідності пошуку найбільш адекватних інструментів “управління компромісом” між економічною ефективністю і справедливістю оподаткування [4].

При тому, що фінансова наука пропонує широкий спектр інструментів, які можуть сприяти формуванню податків на доходи, котрі відповідають інтересам інклюзивного зростання, кожна країна має вибирати ті з них, які можуть бути результативними за її умов. У процесі такого вибору мають враховуватися чисельні фактори, що впливають на результативність податкових заходів у конкретній країні. Основними з них є:

- висхідний дизайн податків на доходи;
- ефективність податкового адміністрування (впливає не лише на фіскальну ефективність податків, а й визначає можливість застосування їх складних форм, таких як прогресивний податок на доходи);
- рівень тінізації економіки (прогресивний податок на доходи не дасть очікуваного ефекту в країні з великою часткою неформальної зайнятості, крім того, він, з одного боку, вимагає відмови від високих податкових ставок, які посилять стимули до ухилення від податків, проте, з іншого боку, вузька податкова база, що включає лише доходи, отримані в офіційному секторі, вимагає справляння податків за вищими ставками з метою забезпечення потреб держави в податкових надходженнях);
- ефективність використання податкових надходжень (впливає на готовність платників сплачувати податки навіть за високими ставками, крім того, використання податкових надходжень для компенсації наслідків оподаткування, пов’язаних із погіршенням життя малозабезпечених

Таблиця 1
Ставки оподаткування окремих видів доходів від капіталу, ПДФО і прибутку в низці країн ЄС у 2018 р. (%)^{*}

Країни ЄС	Проценти	Дивіденди	Приріст капіталу	ПДФО	Податок на прибуток
Австрія	25, 27	27,5	27,5	0, 25, 35, 42, 48, 50, 55	25,0
Бельгія	30	30	33	25, 30, 40, 45, 50	29,6
Чехія	15	15	15	15	19,0
Данія	прогресивна шкала ставок від 35,95 до 42	прогресивна шкала ставок від 27 до 42	прогресивна шкала ставок від 27 до 42	8, 42, 56	22,0
Франція	12,8 ¹	12,8 ¹	акції: прогресивна шкала ставок податку на доходи фізичних осіб; нерухомість: 19 ¹	0, 14, 30, 41, 45	34,4
Німеччина	26,375	26,375	26,375	14, 42, 45	29,9
Греція	15	15	15	22, 29, 37, 45	29,0
Ірландія	37 ²	20, 40 ²	33	20, 40	12,5
Італія	26	26	26	23, 27, 38, 41, 43	27,8
Люксембург	діє прогресивна шкала ставок	15	прогресивна шкала ставок від 44,94 до 45,78 ⁴	0, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30, 32, 34, 36, 38, 39, 40, 41, 42	26,0
Мальта	15	35	8	0, 15, 25, 35	35,0
Нідерланди	30 ³	30 ³	30 ³	Box 1: 8,9; 13,2; 40,85; 51,95; Box 2: 25; Box 3: 30	25,0
Польща	19	19	19	18, 32	19,0
Португалія	28	28	28	14,5, 23, 28,5%, 35, 37, 45, 48	31,5
Словаччина	19	7	19, 25	19, 25	21,0
Іспанія	19, 21, 23	19, 21, 23	19, 21, 23	9,5; 12; 15; 18,5; 22,5 ⁵	25,0
Швеція	30	30	30	20, 25 ⁶	22,0
Велика Британія	20, 40, 45	7,5; 32,50; 38,10; передбачено податкову знижку в розмірі 2 000 фунтів стерлінгів	18, 28 – для резидентів щодо операцій з майном; 10, 20 щодо інших активів	20, 40, 45	19,0

Примітки.¹ Додатково, у Франції цей дохід є об'єктом спеціального внеску солідарності в сумі 15,5% (станом на 2013 р.), додаткового соціального податку в сумі 17,2% (станом на 2018 р.).² Додатково в Ірландії цей дохід є об'єктом стягнення: універсального соціального внеску 4%-7% та може бути об'єктом додаткового внеску на соціальне страхування (станом на 2013 р.); універсального соціального внеску за ставками 0,5%, 2%, 4,75% та 8% та може бути об'єктом додаткового внеску на соціальне страхування (станом на 2018 р.).

³ У Нідерландах доходом вважається умовно нарахована сума річної дохідності інвестицій і саме вона враховується як податкова база (фактичний дохід врахування не підлягає). До 2016 р. для цілей оподаткування вважалось, що заощадження та інвестиції, включаючи проценти (вони належали до доходів 3-ї групи (box 3)), забезпечують дохід на рівні 4% річних, на який поширюється ставка податку в розмірі 30%. Тобто, ставка податку по боку 3 становила 30% від "вміненого" доходу в розмірі 4% від загальної фактичної суми доходу від заощаджень та інвестицій. Наступні зміни набули чинності з січня 2016 р. і діють станом на 2018 р. Проценти продовжують оподатковуватись як дохід від заощаджень та інвестицій за ставкою 30% та відносяться до доходів 3-ї групи (box 3). Для цілей оподаткування вважається, що заощадження та інвестиції, включаючи проценти, генерують щорічний дохід (yield per annum). Для доходів в інтервалі від 0 до 70 800 євро вважається, що 67% отриманої в межах зазначеного інтервалу суми забезпечує дохід на рівні 0,36% річних, а інші 33% суми доходу – на рівні 5,38% річних. Для доходів в інтервалі від 70 801 євро до 978 000 євро слід вважати, що 21% отриманої в межах зазначеного інтервалу суми забезпечує дохід на рівні 0,36% річних, а інші 79% суми – дохід на рівні 5,38% річних. Сума в розмірі 978 001 євро і вище генерує дохід на рівні 5,38% річних. Оподаткування зазначеного "вміненого" доходу здійснюється за ставкою 30%.

⁴ У Люксембурзі зазначені податкові ставки на доходи від приросту капіталу застосовуються тільки у разі, якщо приріст капіталу реалізується в короткостроковій перспективі (менше 6 місяців) або у випадках, коли йдеться про істотну (пряму чи непряму) участь у капіталі (більше 10% капіталу підприємства).

⁵ Стосовно Іспанії наведено ставки податку на доходи фізичних осіб, які діють на центральному рівні. Ставки зазначеного податку на регіональному рівні максимальна ставка складає від 43,5% до 48%.

⁶ Стосовно Швеції наведено ставки податку на доходи фізичних осіб, які діють на центральному рівні. Ставки зазначеного податку на місцевому рівні коливаються від 29% до 36%.

⁷ У Швейцарії максимальна ставка податку на доходи фізичних осіб на центральному рівні становить 11,50%; максимальна ставка зазначеного податку на регіональному та місцевому рівнях – від 14% до 35%.

*Складено на основі:

European Salary Survey 2018. Uncapped social security contributions main reason for high employer cost in Europe. 9th edition. December 2018. Appendix – graphs. Deloitte, Belgium. URL: https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/be/Documents/tax/TaxStudiesAndSurveys/EuropeanSalarySurvey2018_Graphs.pdf;

Worldwide Personal Tax and Immigration Guide 2018-19. Summarizes personal tax systems and immigration rules for expatriates. EY November 2018. URL: [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-2018-19-worldwide-personal-tax-and-immigration-guide/\\$FILE/ey-2018-19-worldwide-personal-tax-and-immigration-guide.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-2018-19-worldwide-personal-tax-and-immigration-guide/$FILE/ey-2018-19-worldwide-personal-tax-and-immigration-guide.pdf);

OECD Tax Database. Table I.1 - Central government personal income tax rates and thresholds - (2000 - 2017). Updated April 2018). URL: <http://www.oecd.org/tax/tax-policy/tax-database.htm>
Taxation trends in the European Union: Data for the EU Member States, Iceland and Norway: 2018 edition. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2018. URL: https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/taxation_trends_report_2018.pdf.

домогосподарств (наприклад, через підвищення ставки податку на доходи для відповідних категорій фізичних осіб), може сприяти зменшенню нерівності доходів навіть в умовах пропорційних чи регресивних податків на доходи);

- ступінь нерівності доходів і багатства та ставлення суспільства до цієї проблеми (значною мірою впливає на вибір між пропорційними і прогресивними податками, а також на ступінь прогресивності податкових систем у цілому).

Список використаних джерел

1. OECD. *Tax policy reform and economic growth*. OECD Publishing, 2010. 152 p. URL : http://www.oecd-ilibrary.org/taxation/tax-policy-reform-and-economic-growth_9789264091085-en.
2. European Commission. *Europe 2020. A strategy for smart, sustainable and inclusive growth*. URL : <https://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf>.
3. Програма діяльності Кабінету Міністрів України. Затверджена Постановою Верховної Ради України № 188-IX від 04.10.2019. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66959.
4. Brys B., Perret S., Thomas A., O'Reilly P. *Tax design for inclusive economic growth*. OECD Taxation Working Papers. 2016. № 26. URL : <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/5jlv74ggk0g7-en.pdf?expires=1528197309&id=id&accname=guest&checksum=6183BCD2ADEF341B4646E9AC25>.
5. Akgun O., Courmède B., Fournier J. *The effects of the tax mix on inequality and growth*. OECD Economics Department Working Papers. 2017. № 1447. URL : <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/c57eaa14-en.pdf?expires=1548160070&id=id&accname=guest&checksum=ACCB5F7512F1163B4063644D9>.
6. OECD. *A fiscal approach for inclusive growth in G7 countries*. Released on 13 May 2017. URL : <http://www.oecd.org/tax/tax-policy/a-fiscal-approach-for-inclusive-growth-in-g7-countries.pdf>.
7. OECD. *Income inequality and growth: The role of taxes and transfers*. OECD Economics Department Policy Notes. 2012. № 9. January. URL : <https://www.oecd.org/eeco/public-finance/49417295.pdf>.
8. Лунина И. А. *Международный опыт повышения справедливости налогообложения и возможности его применения в Украине. Экономика налоговых реформ : монография / под ред. И. А. Майбунова, Ю. Б. Иванова, Л. Л. Тарангул*. Киев, 2013. С. 132–140.
9. Швабій К.І. *Регулятивна ефективність податку на доходи фізичних осіб в Україні*. Фінанси України. 2013. № 4. С. 27–44.
10. Nichols A., Rothstein J. *The Earned Income Tax Credit (EITC)*. Working Paper 2015. № 21211. URL : <http://www.nber.org/papers/w2121n>.
11. Short K. *The supplemental poverty measure: 2014*. Technical Report. September 2015. URL : https://www.researchgate.net/publication/293481525_The_supplemental_poverty_measure_2014/link/56b895a308aebbde1a7f8062/download.
12. Piketty T., Saez E., Stantcheva S. *Optimal taxation of top labor incomes: a tale of three elasticities*. NBER Working Paper. 2011. №. 17616. URL : <http://pseweb.eu/ydepot/semin/texte1112/STA2012OPT.pdf>.
13. Эсколано Х. *Сравнение статистических и межвременных эффектов налогообложения. Пособие по налоговой политике / под ред. П. Шома*. Вашингтон : Международный валютный фонд, 1995. С. 58–64.
14. Alstadsaeter A., Jacob M., Michaely R. *Do dividend taxes affect corporate investment*. 2014. URL : <https://www.ihs.ac.at/conferences/TAPES2014/files/Jacob.pdf>.
15. Zodrow G. *On the “traditional” and “new” views of dividend taxation*. *National Tax Journal*. 1991. Vol. 44, № 4. P. 497–509. URL : <http://>

www.ntanet.org/NTJ/44/4/ntj-v44n04p497-509-traditional-new-views-dividend.pdf?v=%CE%B1.

16. Chetty R., Saez E. Dividend and corporate taxation in an agency model of the firm. *American Economic Journal: Economic Policy*. 2010. № 2. P. 1–31. URL : <https://eml.berkeley.edu/~saez/chetty-saezAEJ10divtaxtheory.pdf>.

17. IMF Fiscal policy and income inequality. *International Monetary Fund*. Washington. 2014. January 23. URL : <https://www.imf.org/external/np/pp/eng/2014/012314.pdf>.

References

1. OECD. (2010). *Tax policy reform and economic growth*. OECD Publishing. Available at: http://www.oecd-ilibrary.org/taxation/tax-policy-reform-and-economic-growth_9789264091085-en.

2. European Commission. (2010). *Europe 2020. A strategy for smart, sustainable and inclusive growth*. Available at: <https://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf>.

3. Verkhovna Rada of Ukraine. (2019). *Prohrama diialnosti Kabinetu Ministriv Ukrainy № 188-IX vid 04.10.2019* [Program of activities of the Cabinet of Ministers of Ukraine]. (2019, October, 4). Available at: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66959.

4. Brys, B., Perret, S., Thomas, A., O'Reilly, P. (2016). *Tax design for inclusive economic growth*. OECD Taxation Working Papers, 26. Available at: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/5jlv74gk0q7-en.pdf?expires=1528197309&id=id&accname=quest&checksum=6183BCD2ADEF341B4646E9AC25>.

5. Akgun, O., Cournède, B., Fournier, J. (2017). *The effects of the tax mix on inequality and growth*. OECD Economics Department Working Papers, 1447. Available at: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/c57eaa14-en.pdf?expires=1548160070&id=id&accname=quest&checksum=ACCB5F7512F1163B4063644D9>.

6. OECD. *A fiscal approach for inclusive growth in G7 countries*. (Released on 13 May 2017). Avail-

able at: <http://www.oecd.org/tax/tax-policy/a-fiscal-approach-for-inclusive-growth-in-g7-countries.pdf>.

7. OECD. (2012). *Income inequality and growth: The role of taxes and transfers*. OECD Economics Department Policy Notes, 9. (January). Available at: <https://www.oecd.org/eco/public-finance/49417295.pdf>.

8. Lunina, I. A. (2013). *Mayburov, I. A., Ivanov, Yu. B., Taranhul, L. L. (Ed.). Mezhdunarodnyi opyt povysheniya spravedlivosti nalogooblozheniya i vozmozhnosti ego primeneniya v Ukraine* [International experience in increasing the fairness of taxation and the possibility of its application in Ukraine]. *Ekonomika nalogovyh reform – Economics of Tax Reforms*. Kiev [in Russian].

9. Shvabii, K. I. (2013). *Rehuliatyvna efektyvnist podatku na dokhody fizychnykh osib v Ukraini* [Regulatory efficiency of personal income tax in Ukraine]. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, 4, 27–44 [in Ukrainian].

10. Nichols, A., & Rothstein, J. (2015). *The Earned Income Tax Credit (EITC)*. Working Paper, 21211. Available at: <http://www.nber.org/papers/w2121n>.

11. Short, K. (2015). *The supplemental poverty measure: 2014*. Technical Report. (September). Available at: https://www.researchgate.net/publication/293481525_The_supplemental_poverty_measure_2014/link/56b895a308aebbde1a7f8062/download.

12. Piketty, T., Saez, E., Stantcheva, S. (2011). *Optimal taxation of top labor incomes: A tale of three elasticities*. NBER Working Paper, 17616. Available at: <http://pseweb.eu.ydepot/semin/texte1112/STA2012OPT.pdf>.

13. Eskolano, H. (1995). *Sravnienie statisticheskikh i mezhhvremennykh effektov nalogooblozheniya* [Comparison of statistical and intertemporal effects of taxation]. *Posobie po nalogovoy politike – Tax Policy Manual*. Washington: International Monetary Fund [in Russian].

14. Alstadsaeter, A., Jacob, M., & Michaely, R. (2014). *Do dividend taxes affect corporate invest-*

ment. Available at: <https://www.ihs.ac.at/conferences/TAPES2014/files/Jacob.pdf>.

15. Zodrow, G. (1991). On the “traditional” and “new” views of dividend taxation. *National Tax Journal*, 4, 497–509. (Vol. 44). Available at: <http://www.ntanet.org/NTJ/44/4/ntj-v44n04p497-509-traditional-new-views-dividend.pdf?v=%CE%B1>.

16. Chetty, R., & Saez, E. (2010). Dividend and corporate taxation in an agency model of the firm. *American Economic Journal: Economic Policy*, 2, 1–31. Available at: <https://eml.berkeley.edu/~saez/chetty-saezAEJ10divtaxtheory.pdf>.

17. International Monetary Fund. (2014). *IMF Fiscal Policy and Income Inequality*. (January). Available at: <https://www.imf.org/external/np/pp/eng/2014/012314.pdf>.

Стаття надійшла до редакції 06.10.2019.